

(א) [ע] 'תוס' נדה נא: ד"ה [ומתנו] (ב) [ומתנו] י: מדה (ג) [א] [שבת נג:], (ד) [לקמן ל:] (ה) [לקמן נה:] (ו) [בא"ה] (ז) [הערה]

תורה אור השלם

1. ובי יגח שור את איש או את אשה ונת סקול יקלל השור ולא יאכל את בקרו ובעל השור שמוט כא כח
2. ויעש לו צדקה בן בענה קרני ברזל ויאמר בה אמר ?? בא"ה תגנה את ארס עד בלחם: מליכס א כב יא
3. בכור שור דקר לו וקרני ראם קרני בהם עמים יגח וקרני אפסי ארץ ודם רבבות אפרים ודם ארץ מנשה:
דברים לג יז
4. ובי יגח שור איש את שור רעהו ונת ומכור כספו וגם את הפח יחצו: או נודע כי שור נגח הוא מתחיל לשלש ולא יקמרו בקליו שלם שלם שור תחת השור ופחות יקרה לו:
שמות כא לה-לו
5. כי יבער איש שדה או כרם ושלח את בקירו ובער בשדה אחר מיטב שדרו ומיטב כרמו ישלם: שמוט כב ד
6. אשריכם ורעי על כל מים משקלי רגל השור והחמור: ישעיהו לב כ
7. לכן תגני מביא רעה אל בית ירבעם והכרתי לירבעם משחן בקיר יצור וקצוב בישראל ובערתי אחר בית ירבעם באשר יבער ודגל עד תמו:

מליכס א כב יא
בכור שור דקר לו
קרני ראם קרני בהם
עמים יגח וקרני אפסי
ארץ ודם רבבות אפרים
ודם ארץ מנשה:
דברים לג יז
ובי יגח שור איש את
שור רעהו ונת ומכור
כספו וגם את הפח
יחצו: או נודע כי שור
נגח הוא מתחיל לשלש
ולא יקמרו בקליו שלם
שלם שור תחת השור
ופחות יקרה לו:
שמות כא לה-לו
כי יבער איש שדה או
כרם ושלח את בקירו
ובער בשדה אחר מיטב
שדרו ומיטב כרמו
ישלם: שמוט כב ד
אשריכם ורעי על כל
מים משקלי רגל השור
והחמור: ישעיהו לב כ
לכן תגני מביא רעה
אל בית ירבעם והכרתי
לירבעם משחן בקיר
יצור וקצוב בישראל
ובערתי אחר בית
ירבעם באשר יבער
ודגל עד תמו:

מליכס א כב יא
בכור שור דקר לו
קרני ראם קרני בהם
עמים יגח וקרני אפסי
ארץ ודם רבבות אפרים
ודם ארץ מנשה:
דברים לג יז
ובי יגח שור איש את
שור רעהו ונת ומכור
כספו וגם את הפח
יחצו: או נודע כי שור
נגח הוא מתחיל לשלש
ולא יקמרו בקליו שלם
שלם שור תחת השור
ופחות יקרה לו:
שמות כא לה-לו
כי יבער איש שדה או
כרם ושלח את בקירו
ובער בשדה אחר מיטב
שדרו ומיטב כרמו
ישלם: שמוט כב ד
אשריכם ורעי על כל
מים משקלי רגל השור
והחמור: ישעיהו לב כ
לכן תגני מביא רעה
אל בית ירבעם והכרתי
לירבעם משחן בקיר
יצור וקצוב בישראל
ובערתי אחר בית
ירבעם באשר יבער
ודגל עד תמו:

מליכס א כב יא
בכור שור דקר לו
קרני ראם קרני בהם
עמים יגח וקרני אפסי
ארץ ודם רבבות אפרים
ודם ארץ מנשה:
דברים לג יז
ובי יגח שור איש את
שור רעהו ונת ומכור
כספו וגם את הפח
יחצו: או נודע כי שור
נגח הוא מתחיל לשלש
ולא יקמרו בקליו שלם
שלם שור תחת השור
ופחות יקרה לו:
שמות כא לה-לו
כי יבער איש שדה או
כרם ושלח את בקירו
ובער בשדה אחר מיטב
שדרו ומיטב כרמו
ישלם: שמוט כב ד
אשריכם ורעי על כל
מים משקלי רגל השור
והחמור: ישעיהו לב כ
לכן תגני מביא רעה
אל בית ירבעם והכרתי
לירבעם משחן בקיר
יצור וקצוב בישראל
ובערתי אחר בית
ירבעם באשר יבער
ודגל עד תמו:

מליכס א כב יא
בכור שור דקר לו
קרני ראם קרני בהם
עמים יגח וקרני אפסי
ארץ ודם רבבות אפרים
ודם ארץ מנשה:
דברים לג יז
ובי יגח שור איש את
שור רעהו ונת ומכור
כספו וגם את הפח
יחצו: או נודע כי שור
נגח הוא מתחיל לשלש
ולא יקמרו בקליו שלם
שלם שור תחת השור
ופחות יקרה לו:
שמות כא לה-לו
כי יבער איש שדה או
כרם ושלח את בקירו
ובער בשדה אחר מיטב
שדרו ומיטב כרמו
ישלם: שמוט כב ד
אשריכם ורעי על כל
מים משקלי רגל השור
והחמור: ישעיהו לב כ
לכן תגני מביא רעה
אל בית ירבעם והכרתי
לירבעם משחן בקיר
יצור וקצוב בישראל
ובערתי אחר בית
ירבעם באשר יבער
ודגל עד תמו:

מליכס א כב יא
בכור שור דקר לו
קרני ראם קרני בהם
עמים יגח וקרני אפסי
ארץ ודם רבבות אפרים
ודם ארץ מנשה:
דברים לג יז
ובי יגח שור איש את
שור רעהו ונת ומכור
כספו וגם את הפח
יחצו: או נודע כי שור
נגח הוא מתחיל לשלש
ולא יקמרו בקליו שלם
שלם שור תחת השור
ופחות יקרה לו:
שמות כא לה-לו
כי יבער איש שדה או
כרם ושלח את בקירו
ובער בשדה אחר מיטב
שדרו ומיטב כרמו
ישלם: שמוט כב ד
אשריכם ורעי על כל
מים משקלי רגל השור
והחמור: ישעיהו לב כ
לכן תגני מביא רעה
אל בית ירבעם והכרתי
לירבעם משחן בקיר
יצור וקצוב בישראל
ובערתי אחר בית
ירבעם באשר יבער
ודגל עד תמו:

מליכס א כב יא
בכור שור דקר לו
קרני ראם קרני בהם
עמים יגח וקרני אפסי
ארץ ודם רבבות אפרים
ודם ארץ מנשה:
דברים לג יז
ובי יגח שור איש את
שור רעהו ונת ומכור
כספו וגם את הפח
יחצו: או נודע כי שור
נגח הוא מתחיל לשלש
ולא יקמרו בקליו שלם
שלם שור תחת השור
ופחות יקרה לו:
שמות כא לה-לו
כי יבער איש שדה או
כרם ושלח את בקירו
ובער בשדה אחר מיטב
שדרו ומיטב כרמו
ישלם: שמוט כב ד
אשריכם ורעי על כל
מים משקלי רגל השור
והחמור: ישעיהו לב כ
לכן תגני מביא רעה
אל בית ירבעם והכרתי
לירבעם משחן בקיר
יצור וקצוב בישראל
ובערתי אחר בית
ירבעם באשר יבער
ודגל עד תמו:

מליכס א כב יא
בכור שור דקר לו
קרני ראם קרני בהם
עמים יגח וקרני אפסי
ארץ ודם רבבות אפרים
ודם ארץ מנשה:
דברים לג יז
ובי יגח שור איש את
שור רעהו ונת ומכור
כספו וגם את הפח
יחצו: או נודע כי שור
נגח הוא מתחיל לשלש
ולא יקמרו בקליו שלם
שלם שור תחת השור
ופחות יקרה לו:
שמות כא לה-לו
כי יבער איש שדה או
כרם ושלח את בקירו
ובער בשדה אחר מיטב
שדרו ומיטב כרמו
ישלם: שמוט כב ד
אשריכם ורעי על כל
מים משקלי רגל השור
והחמור: ישעיהו לב כ
לכן תגני מביא רעה
אל בית ירבעם והכרתי
לירבעם משחן בקיר
יצור וקצוב בישראל
ובערתי אחר בית
ירבעם באשר יבער
ודגל עד תמו:

מליכס א כב יא
בכור שור דקר לו
קרני ראם קרני בהם
עמים יגח וקרני אפסי
ארץ ודם רבבות אפרים
ודם ארץ מנשה:
דברים לג יז
ובי יגח שור איש את
שור רעהו ונת ומכור
כספו וגם את הפח
יחצו: או נודע כי שור
נגח הוא מתחיל לשלש
ולא יקמרו בקליו שלם
שלם שור תחת השור
ופחות יקרה לו:
שמות כא לה-לו
כי יבער איש שדה או
כרם ושלח את בקירו
ובער בשדה אחר מיטב
שדרו ומיטב כרמו
ישלם: שמוט כב ד
אשריכם ורעי על כל
מים משקלי רגל השור
והחמור: ישעיהו לב כ
לכן תגני מביא רעה
אל בית ירבעם והכרתי
לירבעם משחן בקיר
יצור וקצוב בישראל
ובערתי אחר בית
ירבעם באשר יבער
ודגל עד תמו:

מליכס א כב יא
בכור שור דקר לו
קרני ראם קרני בהם
עמים יגח וקרני אפסי
ארץ ודם רבבות אפרים
ודם ארץ מנשה:
דברים לג יז
ובי יגח שור איש את
שור רעהו ונת ומכור
כספו וגם את הפח
יחצו: או נודע כי שור
נגח הוא מתחיל לשלש
ולא יקמרו בקליו שלם
שלם שור תחת השור
ופחות יקרה לו:
שמות כא לה-לו
כי יבער איש שדה או
כרם ושלח את בקירו
ובער בשדה אחר מיטב
שדרו ומיטב כרמו
ישלם: שמוט כב ד
אשריכם ורעי על כל
מים משקלי רגל השור
והחמור: ישעיהו לב כ
לכן תגני מביא רעה
אל בית ירבעם והכרתי
לירבעם משחן בקיר
יצור וקצוב בישראל
ובערתי אחר בית
ירבעם באשר יבער
ודגל עד תמו:

מליכס א כב יא
בכור שור דקר לו
קרני ראם קרני בהם
עמים יגח וקרני אפסי
ארץ ודם רבבות אפרים
ודם ארץ מנשה:
דברים לג יז
ובי יגח שור איש את
שור רעהו ונת ומכור
כספו וגם את הפח
יחצו: או נודע כי שור
נגח הוא מתחיל לשלש
ולא יקמרו בקליו שלם
שלם שור תחת השור
ופחות יקרה לו:
שמות כא לה-לו
כי יבער איש שדה או
כרם ושלח את בקירו
ובער בשדה אחר מיטב
שדרו ומיטב כרמו
ישלם: שמוט כב ד
אשריכם ורעי על כל
מים משקלי רגל השור
והחמור: ישעיהו לב כ
לכן תגני מביא רעה
אל בית ירבעם והכרתי
לירבעם משחן בקיר
יצור וקצוב בישראל
ובערתי אחר בית
ירבעם באשר יבער
ודגל עד תמו:

מליכס א כב יא
בכור שור דקר לו
קרני ראם קרני בהם
עמים יגח וקרני אפסי
ארץ ודם רבבות אפרים
ודם ארץ מנשה:
דברים לג יז
ובי יגח שור איש את
שור רעהו ונת ומכור
כספו וגם את הפח
יחצו: או נודע כי שור
נגח הוא מתחיל לשלש
ולא יקמרו בקליו שלם
שלם שור תחת השור
ופחות יקרה לו:
שמות כא לה-לו
כי יבער איש שדה או
כרם ושלח את בקירו
ובער בשדה אחר מיטב
שדרו ומיטב כרמו
ישלם: שמוט כב ד
אשריכם ורעי על כל
מים משקלי רגל השור
והחמור: ישעיהו לב כ
לכן תגני מביא רעה
אל בית ירבעם והכרתי
לירבעם משחן בקיר
יצור וקצוב בישראל
ובערתי אחר בית
ירבעם באשר יבער
ודגל עד תמו:

מליכס א כב יא
בכור שור דקר לו
קרני ראם קרני בהם
עמים יגח וקרני אפסי
ארץ ודם רבבות אפרים
ודם ארץ מנשה:
דברים לג יז
ובי יגח שור איש את
שור רעהו ונת ומכור
כספו וגם את הפח
יחצו: או נודע כי שור
נגח הוא מתחיל לשלש
ולא יקמרו בקליו שלם
שלם שור תחת השור
ופחות יקרה לו:
שמות כא לה-לו
כי יבער איש שדה או
כרם ושלח את בקירו
ובער בשדה אחר מיטב
שדרו ומיטב כרמו
ישלם: שמוט כב ד
אשריכם ורעי על כל
מים משקלי רגל השור
והחמור: ישעיהו לב כ
לכן תגני מביא רעה
אל בית ירבעם והכרתי
לירבעם משחן בקיר
יצור וקצוב בישראל
ובערתי אחר בית
ירבעם באשר יבער
ודגל עד תמו:

מליכס א כב יא
בכור שור דקר לו
קרני ראם קרני בהם
עמים יגח וקרני אפסי
ארץ ודם רבבות אפרים
ודם ארץ מנשה:
דברים לג יז
ובי יגח שור איש את
שור רעהו ונת ומכור
כספו וגם את הפח
יחצו: או נודע כי שור
נגח הוא מתחיל לשלש
ולא יקמרו בקליו שלם
שלם שור תחת השור
ופחות יקרה לו:
שמות כא לה-לו
כי יבער איש שדה או
כרם ושלח את בקירו
ובער בשדה אחר מיטב
שדרו ומיטב כרמו
ישלם: שמוט כב ד
אשריכם ורעי על כל
מים משקלי רגל השור
והחמור: ישעיהו לב כ
לכן תגני מביא רעה
אל בית ירבעם והכרתי
לירבעם משחן בקיר
יצור וקצוב בישראל
ובערתי אחר בית
ירבעם באשר יבער
ודגל עד תמו:

ועמא מס. מי שנגע צמת היו אב הטומאה דמת עצמו אבי אבות הטומאה הוא והנוגע צו הוא אב הטומאה ומטמא אדם וכלים דהא כתיב כל אשר יגע צו הטמא יטמא וגו' (במדבר יט) והאי קרא צטמא מת כתיב ומטמא אדם וצטמא אדם דהא כתיב והנפש הנוגעת וגו': הכא מאי. תולדות דצבת היו כצבות תולדות דטומאה לא היו כצבות והא תולדות דנוקין מאי מי אמרין תולדות כיוצא בזה לא שנה אב ל"ש תולדות אס הזיק משלם או דלמא לא: יש מהן נ"ו. ולקמן מפרש מילתיה דרז פפא דשומעין: הקרן. לנגות: פסן. לאכול: רגל. דריסה לשבור את הכלים: צללה סננה אס ארס כנס עמים יגח. אלמא נגיחה בקרן: דכתיב קבלה. נביאים וכמוזיס: והאי מילתא הוא. צממיה. הא לא גמרי' מדברי קבלה לא חיוז ולא פטור אללא גלוי מילתא הוא דכל היכי דכתיב נגיחה בקרן הוא: אללא להכי אליטרי' ואומר דמהו דמימא כי חלק רחמנא בין תמה למועד דכשור מס כתיב וחזו את כספו (שמות כא) דלא משלם אללא חזי נוק וצמוד כתיב שלם שלם שור תחת השור [שם] דמשלם נוק שלם ה"מ בקרן תלושה דומיא דקרי דקריה בן כנענה וכגון שאלמה דהצמיה הקרן בין שנייה ונגחה דתם ודאי לא משלם מס כוליה נוק משום דלא דרכה בך ולא היה לנעלים לשמור מדבר זה: אללא מחוזרת. דלורחיה הוא: אימא כולם מועדא הוא. אפילו בתחילה ומשלם נוק שלם: ס"ט. וקרני ראס כתיב צה נגיחה אלמא מחוזרת נמי קרי נגיחה וצממיה נגיחה פליג רחמנא בין קרן תמה לקרן מועדת: נגיפה. דשחפה בגופה והזיקה כזווה: רציפה. שרמחה כלים דרך והלכה ורציפה עליהן כדי לשצנן: צעיפה. שצעיפה דרגליה ושצרה את הכלים. והאיכז הו תולדה דקרן דכוונתו להזיק כי קרן ואין הנאה להזיקה כי קרן ואין הזיקו מנאי דליר וסלקן הו כי קרן דכל אימת דלא הועדה צד"ג ג' פעמים בך אינה משלמת נוק שלם: מאי שנה נגיחה דקרי ליה אב דכתיב כי יגח נגיפה נמי כתיב כי יגוף שור איש את שור רעהו. וכיון דנגיפה כתיב תיהו נמי אב: דך נגיפה נגיחה הוא. ולא דחיפת

אויטמא מת תולדותיהן לאו כיוצא בהן ידאילו אב מטמא אדם וכלים ידאילו תולדות אוכלין ומשקין מטמא אדם וכלים לא מטמא הכא מאי אמר רב פפא י"ש מהן כיוצא בהן ויש מהן לאו כיוצא בהן ת"ר הג' אבות נאמרו בשור הקרן והשן והרגל קרן מנל דת"ר י"ב יגח אין נגיחה אלא בקרן שנאמר 217 יעשה לו צדקיה בן כנענה קרני ברזל ויאמר כה אמר ה' באלה תנגח את ארם וגו' ואומר 3 כבור שורו הדר לו וקרני ראם קרני בהם עמים יגח מאי ואומר וכי תימא 218 דברי תורה מדברי קבלה לא ילפינן ת"ש כבור שורו הדר לו והאי מילתא הוא גילוי מילתא בעלמא הוא דנגיחה בקרן הוא אלא מהו דתימא כי פליג רחמנא בין תם למועד ה"מ בתלושה אבל במחוזרת אימא כולה מועדת היא ת"ש כבור שורו הדר לו וגו' ותולדה דקרן מאי היא נגיפה נשיבה רביצה ובעיטה מאי שנא נגיחה דקרי לה אב דכתיב כי יגח נגיפה נמי כתיב י"ב יגוף האי נגיפה נגיחה היא דתיא פתח בנגיפה וסיים בנגיחה לומר לך זו היא נגיפה זו היא נגיחה מאי שנא גבי אדם דכתיב כי יגח ומאי שנא גבי בהמה דכתיב כי יגוף 219 אדם דאית ליה מזלא כתיב כי יגח בהמה דלית לה מזלא כתיב כי יגוף ומילתא אגב אורחיה קמ"ל 220 דמועד לאדם הוא מועד לבהמה ומועד לבהמה לא הוא מועד לאדם נשיבה תולדה דשן היא לא שן יש הנאה להזיקה הא אין הנאה להזיקה רביצה ובעיטה תולדה דרגל היא לא רגל הזיקה מצוי הני אין הזיקן מצוי אלא תולדותיהן לאו כיוצא בהן דאמר רב פפא אהייא אולימא אהני מאי שנא קרן דכוונתו להזיק וממונך ושמירתו עליך הני נמי בוונתן להזיק וממונך ושמירתן עליך אלא ותולדה דקרן בקרן וכי קאמר רב פפא אישן ורגל שן ורגל היכא כתיבי 221 דתיא 222 ושלח 223 הדרגל וכן הוא אומר 224 משלחי רגל השור והחמור ובער 225 זו השן וכן הוא אומר 226 כאשר יבער הגלל

הגוף: פסח הכחז בנגיפה. כי יגוף שור איש את שור רעהו: וסיים בנגיפה. או נודע כי שור נגח הוא ולא כתיב כי שור נגח הוא אלא נגח: לומר לך. דהך נגיפה לאו דחיפת הגוף היא אלא נגיחת קרן וליכא למימר דלכתי נגיפה הוא אב ונגיחה זו היא נגיפה דהיינו דחיפת הגוף דהא נגיחה אשכחן דקרן היא: גבי אדם. כשהשור נגח אדם כתיב [שמות כא] כי יגח שור איש וגבי נגיחה שור כשור כתיב [שם] כי יגוף שור איש את שור רעהו: אדם דאית ליה מולא. שיש לו דעת לשמור את גופו: כתיב כי יגח. דודאי נתכוון השור להרע וצא עליו בזה אצל נגיפה הוא משמע שאלא עומד ודחפו בקרניו. לישא אחריו 227 אית ליה מולא ואינו נוח להמיתו נגיפה דהיא דחיפת קרן מעט אלא בנגיחה בזה ובכוונה ובתמיכה קרן בגוף: ואגב אורחיה קמ"ל. קרא מדהלך נגיחה בלדס ונגיפה צממה דמשמע נוחה היא הצממה למות מן האדם משמיענו דשור המועד להרוג את הצממה ג' פעמים לא חשיב העדאה לגבי אדם דאס נגח אדם ומת דינו כהס דאינו משלם את הכופר דבתם ההורג אדם כתיב סקול יקלל השור ובעל השור נקי (שמות כא) ובמועד כתיב [שם] וגם בעליו יומת וההיא מיתה היינו ממון שמשלם את הכופר דמי נהרג ליורשיו ולא מיתה ממס דלמדין צפ"ק דסנהדרין (דף טו:) על ריחמו אתה הורגו ואי אתה הורגו על ריחמך שורו אצל מועד לאדם הוא מועד לבהמה ומועד להרוג את האדם משכחת לה 228 כשלם עמד 229 דין עד שנגח שלם פעמים שלא נסקל מיד כשהמית הראשון: רציפה תולדה דרגל היא. דעל ידי כפיפת רגליה היא רוצחת: רגל הזיקה מצוי. דכל שעה היא מהלכת ואס יש כלום תחת רגליה היא דורסת: הני אין הזיקן מצוי. הלכך תולדה דקרן הן דאין הזיקו מנאי ואין הנאה להזיקו ומשלמי חזי נוק כקרן: מאי שנה קרן. דלמדין דכוונתו להזיק כו: ושנה. את צעיפה: הגלל

דאי"ל אב מטמא אדם וכלים. גרס ולא גרסינן אדם וצגדים שלשון זה משמע מטמא אדם לטמא צגדים וא"ת והרי טמא מת עושה כיוצא בזה דחצר הרי הוא כחלל אלמא יש מהן כיוצא בזה וי"ל דלכתי אינו עושה כיוצא בזה שאלו כלי מתכת אין עושה כלי מתכת אחר כיוצא בזה כמו שמדקדק ר"ת ברש"י מתני' דלהלן:

תנו רבנן ש"ש אבות. הפסק צריימא זו לפסח תולדותיהן לאו כיוצא בזה דקאמר רב פפא אהייא: אב"ל במחוזרת אימא בורה מועדת היא. לשלם נוק שלם אפילו צפעס ראשונה וא"ת ומאי מתיי אר ממלושה דהיי כמלושה אי משאר אבות התייח למ"ד (לקמן ד' ה:) קרן עדיפא דכוונתו להזיק ואפילו קרן אחי וכדמפרש ר"ת לקמן דהיינו למ"ד פלגא נוקא ממונא דאית ליה סתם שורים לאו צחוקת שימור קיימי אצל למ"ד פלגא נוקא קנסא דאית ליה סתם שורים צחוקת שימור קיימי לא אחי קרן מכולהו דלמדין לקמן (שם) כי שדית צור צינייהו אחי כולהו לצד מקרן דאית למיפך שכן מועדין מתחילתן פי' דרכן להזיק משא"כ בקרן דצחוקת שימור קיימי וי"ל דלמ"ד פלגא דנוקא קנסא הא דקאמר אצל צמחוזרת אימא כולה מועדת היא ושלם נוק שלם צפעס ראשונה לאו משום דליטריך קרא לשמועין דאין מועדת אלא התנא הוצרך לשמועין להציא ראייה מן הפסק דמחוזרת נמי הו בכלל נגיחה שלא מטעם לומר דנגיחה היינו כמלושה דאין מועד ברזל דלדקיה אצל צמחוזרת דרכו להזיק מתחילתו ונלמוד מצור ומחד מאבות לחייבו לכחלה נוק שלם: ומל"ת אגב אורחיה קמ"ל. ואפילו לרב פפא דאמר לקמן כשור שנגח ד' וה' (דף לו.) דמועד לאדם סתמא לא הו מועד לבהמה היינו דוקא שנגח ג' בני אדם דכתיב לא הו מועד לבהמה אצל נגח אדם ושור וחמור דהו מג' מינים הו מועד לכל אצל נגח שור וחמור וגמל לא הו מועד לאדם ואע"ג דלכל צממה הו מועד אפילו לרב פפא כדאיתא התם וה"ר מנחם פי' דה"ק מועד לאדם שהיה מועד לכל וחזר צו מבהמה ונשאר מועד לאדם לאו חזרה היא אצל מועד לכל וחזרה מאלס לא הו מועד לאדם דחזרה לאדם חזרה היא: כאשר יבער הגלל. פי' ר"ת כמו דכתיב די אצל גלל (שורא ו) שהשן דומה לאצל שיש: הא

כשהשור נגח אדם כתיב [שמות כא] כי יגח שור איש את שור רעהו: אדם דאית ליה מולא. שיש לו דעת לשמור את גופו: כתיב כי יגח. דודאי נתכוון השור להרע וצא עליו בזה אצל נגיפה הוא משמע שאלא עומד ודחפו בקרניו. לישא אחריו 227 אית ליה מולא ואינו נוח להמיתו נגיפה דהיא דחיפת קרן מעט אלא בנגיחה בזה ובכוונה ובתמיכה קרן בגוף: ואגב אורחיה קמ"ל. קרא מדהלך נגיחה בלדס ונגיפה צממה דמשמע נוחה היא הצממה למות מן האדם משמיענו דשור המועד להרוג את הצממה ג' פעמים לא חשיב העדאה לגבי אדם דאס נגח אדם ומת דינו כהס דאינו משלם את הכופר דבתם ההורג אדם כתיב סקול יקלל השור ובעל השור נקי (שמות כא) ובמועד כתיב [שם] וגם בעליו יומת וההיא מיתה היינו ממון שמשלם את הכופר דמי נהרג ליורשיו ולא מיתה ממס דלמדין צפ"ק דסנהדרין (דף טו:) על ריחמו אתה הורגו ואי אתה הורגו על ריחמך שורו אצל מועד לאדם הוא מועד לבהמה ומועד להרוג את האדם משכחת לה 228 כשלם עמד 229 דין עד שנגח שלם פעמים שלא נסקל מיד כשהמית הראשון: רציפה תולדה דרגל היא. דעל ידי כפיפת רגליה היא רוצחת: רגל הזיקה מצוי. דכל שעה היא מהלכת ואס יש כלום תחת רגליה היא דורסת: הני אין הזיקן מצוי. הלכך תולדה דקרן הן דאין הזיקו מנאי ואין הנאה להזיקו ומשלמי חזי נוק כקרן: מאי שנה קרן. דלמדין דכוונתו להזיק כו: ושנה. את צעיפה: הגלל

יא א מיי פי"ה מה"ל
טומאת מת ה"ל ט:
יג ב מיי שם ה"ל ז ופי"א
שם ה"ל ז ופי"א מה"ל
שאר אבות הטומאה ה"ל א
ופ"ד שם ה"ל ב ופי"ה שם
ה"ל א ופי"ה מה"ל טומאת
צמח ה"ל יא ופי"א מה"ל
מטמא משכב ומנוגע ה"ל א
סמג עשין רלא רמו:
יד ג מיי פי"ה מה"ל
טומאת מת ה"ל ז
ופ"א מה"ל שאר אבות
הטומאה ה"ל א סמג שם:
בז ד מיי פי"ה מה"ל נוק
ממון ה"ל א ב סמג
עשין סו טושי"ע ח"מ סי'
שפט ספי"ה יח:
בז ה מיי פי"ה שם הלכה
י סמג וטושי"ע שם:
יז ו מיי שם ה"ל טושי"ע
שם ספי"ה יח:
יח ז מיי שם פי"ה ה"ל ב
טור ש"ע שם ספי"ה יח
וספי"ה יח:
י"ב ח טושי"ע ח"מ סי' ש'
ספי"ה א
ב ט טור ש"ע ח"מ סי'
שלא ספי"ה א:

רבינו הגנאל

תולדותיהן לאו כיוצא בהן. הכא. מאי. אמר ר' פפא יש מהן תולדות כיוצא באבותם ויש מהן לאו כיוצא בהן. ת"ר ג' אבות נאמרו בשור, השן והקרן והרגל. הקרן, ת"ר כי יגח אין נגיחה אלא בקרן כו'. מהו דתימא כי צדקיה בן כנענה שור קרני ברזל. אבל קרן המחוזרת שהוא קרן השור אימא מתחילה מועדת היא. ת"ש וקרני ראם קרני ברזל. תולדה דקרן, כ"י דבר שכוונת הבהמה להזיק ואין הזיקה מצוי. בנזון נגיפה נשיבה רביצה ובעיטה. ופשט' תולדה דקרן בקרן. כי קאמר רב פפא תולדות לאו כיוצא בהן אתולדה דשן ורגל.

גליון הש"ס

גמ' דברי תורה מדברי קבלה. ע' מולין קל' ע"א תוס' ד"ה אחי: רש"י ד"ה כתיב כי יגח ב' אית ליה מולא. עיין שבת נג ע"ב דרש"י ד"ה מולא: שם ד"ה יאגב אורחיה. בשלא עמד בדין. לקמן ד' (ה) [מלך] ע"א:

מוסף רש"י

כי יגוף. יתחוק. בין בקרינו בין בגופו בין ששטו בשנינו. כולן ככלל נגיפה הם. שאין נגיפה אלא לשון מהם (ושמות כא דח). אדם דאית ליה מולא. מאלף שנו ומלך עליו (שבת נג). ושלח דה הרגל. מוקי מדבר קר רגל (שמות כב ד). ובער דה השן. מוקי שהן האוכלת ומבערת (שם).